

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในกระแสนิยมที่มีระบบเศรษฐกิจการแข่งขันโดยเสรี มีการดำเนินธุรกิจและอุตสาหกรรมที่พยายามแสวงหาผลประโยชน์จากการผลิตเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนความเติบโตและการพัฒนาของประเทศ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างก้าวกระโดดแต่ขณะเดียวกันภาคการผลิตกลับเป็นส่วนสร้างและสะสมปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการเอาเปรียบแรงงาน ลูกจ้างการทำลายระบบนิเวศทางธรรมชาติ และการสร้างปัญหาต่อชุมชนโดยรอบ ดังสะท้อนจากเหตุการณ์ เมื่อปี พ.ศ.2542 ผู้คนทั่วโลกให้ความสนใจในประเด็นเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอย่างชัดเจนและทวีความเข้มข้น จากการประชุมว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) นำโดย นายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ (Unit Nations) ซึ่งได้กำหนดข้อบัญญัติ 9 ประการ (UN Global Compact) ให้เป็นบรรทัดฐานการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (พัชราพรชน ชอบธรรม, 2555: 2) และในปี 2545 ทำให้เกิดความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรและการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการประชุมระดับโลกขององค์การสหประชาชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (UN World Summit on Sustainable Development) ที่เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ ล่าสุดเกิดมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 26000 มีสถานะเป็นข้อแนะ (Guideline) ซึ่งกำหนดโดยองค์กรสากลว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization: ISO) เพื่อให้สถานประกอบการทั่วโลกนำไปปฏิบัติ (กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2552) และเป็นใบเบิกทางให้โรงงานอุตสาหกรรมพัฒนาตนเองเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานสากล ISO 26000 (Social Responsibility) การขับเคลื่อนแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจึงนำไปสู่การสร้างอุปสรรคและเงื่อนไขในการกีดกันทางการค้าโดยปริยาย แต่ที่สำคัญคือเป็นการวางรากฐานสู่การพัฒนาที่สมดุลในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การผลักดันและรณรงค์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจากระดับโลกสู่ระดับประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่เป็นหนึ่งในแนวทางการบริหารองค์กรสมัยใหม่ของหน่วยงานต่างที่ต้องปรับทิศทางการบริหารงาน

สู่การเป็นองค์กรที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อเป็นฐานสู่ความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศโดยรวม ซึ่งมีความสำคัญในทางรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบันด้วยเพราะแนวทางการบริหารงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาประเทศในปัจจุบันมีพัฒนาการมาจากหลักธรรมาภิบาลที่เป็นประเด็นสำคัญในบริบทการพัฒนาในระดับสากล ซึ่งทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้ผลักดันให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมาโดยตลอด แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรไม่ได้จำกัดในแวดวงของธุรกิจเอกชนเท่านั้น ขณะเดียวกันในทางรัฐประศาสนศาสตร์ก็ไม่ได้จำกัดเฉพาะการบริหารจัดการภาครัฐเท่านั้นด้วย เพราะในระบบโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศประกอบด้วย 3 ภาคส่วนที่สำคัญ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ภาครัฐในฐานะผู้ควบคุมกติกาและสนับสนุนการดำเนินงานของเอกชน ซึ่งมีผลต่อการเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีในวงการธุรกิจ รวมถึงเอกชนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้บริโภค และประชาชนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นเสมือนเสียงสะท้อนกลับในผลของการดำเนินงานของภาครัฐและภาคเอกชน จึงแสดงให้เห็นถึงกระบวนการความสัมพันธ์ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม (พัชราพรณ ขอบธรรม, 2555 : 5)

พื้นที่สาธารณะ “Public Space” คือ พื้นที่สำหรับพบปะ สวนสาธารณะ พื้นที่ของการรวมตัวของหลายกิจกรรม พื้นที่สนทนา หรืออาจคือพื้นที่ว่างเปล่าปราศจากวัตถุประสงค์ในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่การใช้งาน ไม่ได้ถูกใช้ตามหน้าที่ที่ควรเกิดขึ้นหรือองค์ประกอบของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปตามกายภาพแวดล้อม ชื่อของ “Public Space” และมีบทบาทแอบแฝงในพื้นที่สาธารณะนี้ โดยไม่ได้ใช้พื้นที่ตามข้อกำหนดหรือกิจกรรมที่ควรจะเป็นหรือบางอย่างในพื้นที่ถูกใช้งานแบบผิด ๆ และขอบเขตของ “Public Space” ยังดูเจือจางลงพื้นที่ถูกทับซ้อนกับพื้นที่อื่น ๆ ที่การเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา (ศุภยาดา ประดิษฐ์ไวทยากร, 2555: 1)

ที่ดินเป็นพื้นที่สาธารณะ และเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน อาทิ ที่รกร้างว่างเปล่า ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น เป็นทรัพย์สินส่วนกลางที่มีไว้เพื่อประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องควบคุม คุ้มครอง ป้องกันให้คงอยู่อย่างยั่งยืน แต่ปัจจุบันปรากฏว่าที่ดินประเภทนี้ลดน้อยลงเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีผู้บุกรุก ทำลาย ทำให้ที่ดินเสื่อมสภาพไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีกสาธารณสมบัติของแผ่นดินเป็นทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ให้ความหมายไว้กล่าวคือ “มาตรา 1304 สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดิน ซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์

ร่วมกัน เช่น 1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน 2) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายคลองทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบและ 3) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อม และ โรงทหาร สำนักราชการบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธปกรณ์

ส่วนปัญหาที่ตามมาพบได้ว่าการบุกรุกที่สาธารณสมบัติของพื้นที่ในประเทศไทยนั้น ในสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏว่าที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินมีจำนวนลดน้อยลงมากเนื่องจากการบุกรุกทำลาย ทำให้เสื่อมสภาพการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากราษฎรจำนวน เข้ามาบุกรุกทำให้ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินกลายเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินของราษฎรทำให้มี ปัญหาหากที่ทำการขับไล่ประชาชนดังกล่าวออกจากที่ดินของรัฐ ซึ่งสาเหตุของปัญหาการบุกรุกนั้น เกิดจากความไม่ชัดเจนของที่สาธารณประโยชน์ กล่าวคือ จากการที่สภาพพื้นที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมในอดีต และการตรวจสอบข้อเท็จจริงกระทำได้ยากเพราะสภาพแวดล้อมได้มีการเปลี่ยนแปลงไป และการตรวจสอบข้อเท็จจริงกระทำได้ยาก ทำให้ไม่สามารถนำชี้แนวเขตเพื่อการรังวัด และออกหนังสือ สำคัญสำหรับที่หลวงได้ นอกจากนี้ยังเกิดจากการสำรวจและการจัดทำทะเบียนไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และทางราชการได้จัดทำไว้นานแล้ว รวมทั้งสภาพพื้นที่และแนวเขต มีการเปลี่ยนแปลงไปตาม ธรรมชาติ ซึ่งขาดการดูแลรักษา ทำให้ข้อมูลที่มีอยู่เกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงคลาดเคลื่อนไม่ตรงกันทำให้ เกิดปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตัวอย่างของปัญหาเหล่านี้ อาทิทางน้ำ ที่ประชาชนเคยใช้สัญจรไปมาได้ต้นเงินขึ้นจึงมีผู้บุกรุกเข้าไปครอบครอง หรือเป็นสาธารณสมบัติของ แผ่นดินซึ่งประชาชนได้เลิกใช้ประโยชน์จากที่เคยใช้กันอยู่เดิมแล้ว อาทิ เดิมเคยใช้เป็นทุ่งหญ้า เลี้ยงสัตว์ เป็นต้นว่า ม้า โค กระบือ ต่อมาประชาชน เลิกเลี้ยงสัตว์จึงไม่มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำให้ ที่ดินกลายเป็นที่ว่างประชาชนจึงพากันอพยพเข้าไปจับจองอยู่อาศัยโดยการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือน และประกอบอาชีพเพาะปลูก หรือทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐนั้น เมื่อมีบุคคลหนึ่งเข้าไปได้ก็มีบุคคล อื่นๆ พากันตามเข้าไป อีกจำนวนมาก โดยต่างพากันแสวงหาประโยชน์จากที่ดินดังกล่าวอย่างมากที่สุด ทำให้ที่ดิน หมดสภาพความเป็นสาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อีกต่อไป และบางกรณีปัญหาที่เกิด จากทางราชการด้วยเช่นกัน เช่น กรณีที่ทางราชการได้เข้าไปใช้ประโยชน์โดยปลูกสร้างอาคารสำนักงาน ที่ทำการในที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยยังไม่มีกรถอนสภาพ(จรัรัตน์ สร้อยเสริมทรัพย์, 2552: 3)

“ที่ดิน” เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นทั้งที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน หรือ หลักทรัพย์ ซึ่งสามารถใช้แสดงฐานะทางสังคม และใช้เป็นหลักประกันในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ ที่ดินจึงเป็นทรัพย์ที่ทุก ๆ คน ต้องการเป็นเจ้าของ ในขณะที่ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่จำนวนของที่ดินไม่ได้เพิ่มขึ้นตาม ทำให้ที่ดินเป็นสิ่งจำเป็นที่หายาก ที่ดินส่วนใหญ่ที่ประชาชน

สามารถถือครองกรรมสิทธิ์อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้วมีเจ้าของและถูกจับจองแล้วทั้งสิ้น คงมีแต่ที่ดินที่เป็น “ที่สาธารณะประโยชน์” ยังมีจำนวนมากและปล่อยว่างอยู่ ซึ่งภาครัฐไม่อาจดูแลรักษาและควบคุมได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงทุกพื้นที่ ประชาชนบางกลุ่มจึงเข้าไปแสวงหาประโยชน์หรือยึดครองเป็นเจ้าของที่สาธารณะประโยชน์นั้น ๆ ทำให้สาธารณะดังกล่าวตกอยู่ในสภาพเป็นทรัพยากรเปิดเป็นเหตุให้ประชาชนมีการขายนุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ในวงกว้างขึ้น ซึ่งการที่ประชาชนนุกรุกพื้นที่สาธารณะประโยชน์ อาจเกิดจากจำนวนของที่สาธารณะประโยชน์ที่มีเป็นจำนวนมากและอยู่อย่างกระจัดกระจาย ทำภาครัฐไม่สามารถดูแลรักษาได้ไม่ทั่วถึง หรือจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วไม่สัมพันธ์กับจำนวนที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัดทำให้เกิดการขาดแคลนที่ดินทำกิน จึงมีการนุกรุกเข้าทำประโยชน์ที่ดินสาธารณะ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากกฎหมายที่ไม่ได้กำหนดสิทธิในการถือครองที่ดินไว้ เป็นเหตุให้มีการเก็งกำไรราคาที่ดิน ผู้มีกำลังเงินสามารถถือครองที่ดินในจำนวนมากได้ แต่ผู้ที่ยากจนไม่สามารถซื้อที่ดินหรือสู้ราคากับนายทุนได้ เมื่อมีโอกาสก็อาจนุกรุกหรือแสวงหาประโยชน์จากที่ดินของรัฐ (โสมนัส ทรัพย์สินเสริม, 2549 : 2) ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาเห็นได้ว่าภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมยังขาดความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะในหลายประเด็น คือ การใช้พื้นที่สาธารณะที่นุกรุกและรुकล้ำพื้นที่ใช้สอยที่เป็นสาธารณะมาเป็นพื้นที่ใช้สอยของตนเองมากขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยได้นำแนวความคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) แนวคิดค่านิยมทางการบริหารและแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service : NPS) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นองค์ความรู้ใหม่และน่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตระหนักถึงค่านิยมประชาธิปไตย โดยองค์กรจะพึงกระทำเพื่อรับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินการขององค์กร เริ่มตั้งแต่การป้องกัน รักษา ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติจากองค์กรออกไปสู่สังคม เริ่มจากการเคารพกติกา การปฏิบัติตามกฎหมาย รวมไปถึงการปฏิบัติตนให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และมีจริยธรรมทางสังคมเป็นต้น

คำถามการวิจัย

จากสภาพปัญหาข้างต้นที่นำเสนอผู้วิจัยจึงตั้งคำถามในการวิจัยเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ครั้งนี้คือ

1. ปัจจัยใดบ้างมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรี
2. แนวทางที่เหมาะสมกับการสร้างค่านิยมความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะ จังหวัดเพชรบุรี ควรเป็นลักษณะใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างค่านิยมความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลต่อการสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรมค่านึงผลประโยชน์สาธารณะความเสมอภาคทางสังคมการอยู่ภายใต้การตรวจสอบของสังคมสาธารณะการมีจิตสาธารณะและการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเฉพาะการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาความสำเร็จในการสร้างค่านิยมความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรีซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากนักวิชาการนักวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะ จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสังเคราะห์จากแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ค่านิยมของการบริหารงานแนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

1.1.1 จิตสำนึกทางจริยธรรม

1.1.2 คำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ

1.1.3 ความเสมอภาคทางสังคม

1.1.4 การอยู่ภายใต้การตรวจสอบของสังคมสาธารณะ

1.1.5 การมีจิตสาธารณะ

1.1.6 การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1.2 ผลของความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม โดยได้สังเคราะห์จากแผนพัฒนายุทธศาสตร์ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดเพชรบุรี

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ กำหนดเลือกจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดเพชรบุรี มีจำนวนประชากร 71,000 คน ในปี 2557 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี, 2557 : ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 เชิงปริมาณกำหนดเลือกใช้แบบวิธีสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน

2.2 เชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวางกำหนดนโยบายและวางแผนในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 10 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย

3.1.1 จิตสำนึกทางจริยธรรม

3.1.2 คำนึงผลประโยชน์สาธารณะ

3.1.3 ความเสมอภาคทางสังคม

3.1.4 การอยู่ภายใต้การตรวจสอบของสังคมสาธารณะ

3.1.5 การมีจิตสาธารณะ

3.1.6 การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลของความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะของจังหวัดเพชรบุรี

4. ขอบเขตพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

ความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะ จังหวัดเพชรบุรีครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาเฉพาะประชากรที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น

5. ขอบเขตระยะเวลา

ความรับผิดชอบต่อสังคมในการใช้พื้นที่สาธารณะ จังหวัดเพชรบุรีครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม - เมษายน พ.ศ. 2558 จำนวนทั้งสิ้น 7 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทุกระดับด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรที่มีอยู่ภายนอกองค์กรในอันที่จะทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร หมายถึง การที่องค์กรตอบสนองต่อประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้ประโยชน์กับคนและชุมชนบริเวณรอบพื้นที่องค์กรเป็นสำคัญ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมที่คำนึงถึงสังคมทั้งระดับใกล้และระดับไกล ด้วยการใช้ภายในและภายนอกองค์กร เพื่อตอบสนองความคาดหวังของสังคมอันจะนำไปสู่การพัฒนาและอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

3. **พื้นที่สาธารณะ** หมายถึงพื้นที่สาธารณะที่เป็นพื้นที่ส่วนรวม มิใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ประชาชนทั่วไปสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันจากพื้นที่สาธารณะนั้นๆ ทั้งนี้ต้องไม่ให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นๆ รวมถึงสภาพแวดล้อม พื้นที่สาธารณะที่เป็นพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชาชนในชุมชน ได้แก่ ทางเท้า พุฒบาท ลานจอดรถ ตลาดนัด อาคารสาธารณะในเขตจังหวัดเพชรบุรี

4. **จิตสำนึกทางจริยธรรม** หมายถึง จิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ มีจริยธรรมในการปฏิบัติงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ช่วยเหลือเกื้อกูล มีเมตตาธรรม กรุณาธรรม มีความอดทน พอเพียง มีความเสียสละ รู้จักให้อภัย

5. **ค่านึงผลประโยชน์สาธารณะความรับผิดชอบ** หมายถึง ผลประโยชน์อันเกิดแก่ประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นหรือประโยชน์ส่วนรวมของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดหรือคนใดโดยเฉพาะ และยังหมายความรวมถึงหลักประโยชน์ต่อมวลสมาชิกในสังคม

6. **ความเสมอภาคทางสังคม** หมายถึง การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของปวงชนชาวไทยทั้งตามหลักสิทธิมนุษยชนและตามรัฐธรรมนูญจะบรรลุตามเจตนารมณ์ได้ด้วยการปฏิบัติยึดมั่นในหลักความเสมอภาค ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมีความเท่าเทียมกันตามหลักพื้นฐานที่มนุษย์พึงมีพึงได้อันนำมาซึ่งประโยชน์สุขส่วนรวมและความเท่าเทียมกันตามหลักการประชาธิปไตยและสร้างความสงบสันติอย่างยั่งยืน

7. **การอยู่ภายใต้การตรวจสอบของสังคมสาธารณะ (Accountability)** “ความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้” หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบจากภายนอกหรือจากประชาชน รวมถึงการตรวจสอบจากภายใน และการรับผิดชอบต่อผลจากการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ครอบคลุมมากกว่าการรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน ซึ่งหมายถึงการดำเนินงานอย่างมีหลักการและมีเหตุผลซึ่งครอบคลุมทั้งมิติการเมืองและการบริหาร

8. **การมีจิตสาธารณะ** หมายถึง ความรู้สึกตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกที่ปรารถนาจะร่วมและมีส่วนช่วยเหลือสังคม โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองที่สามารถร่วมแก้ไขปัญหาคได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคมเพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกวันนี้จำเป็นต้องอาศัยความมีน้ำใจไมตรีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยไม่หวังผลตอบแทน การดำรงชีวิตในสังคมที่มีการช่วยเหลือกันถึงแม้ว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับเรา หรือเราไม่ได้เดือดร้อนด้วย แต่ก็เต็มใจที่จะแบ่งปันให้การช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน

9. การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึงกลุ่มต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบ หรืออาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการ ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการคิด ริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบ ถึงตัวประชาชนเอง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม ในการใช้พื้นที่สาธารณะ จังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

1. นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเป็นข้อมูลหรือแนวทางในการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคม ในการใช้พื้นที่สาธารณะ จังหวัดเพชรบุรี ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม
2. ผลการศึกษาวิจัยที่ได้ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขความรับผิดชอบต่อสังคม ในการใช้พื้นที่สาธารณะ จังหวัดเพชรบุรี ขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป
3. ผลที่ได้จากการศึกษานำไปใช้ในการวางแผนกำหนดทิศทาง เป้าหมายของนโยบาย การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ในการใช้พื้นที่สาธารณะ จังหวัดเพชรบุรีในอนาคต